

BUITEN

15^E JAARGANG N^O. 11.

ZATERDAG 12 MAART 1921.

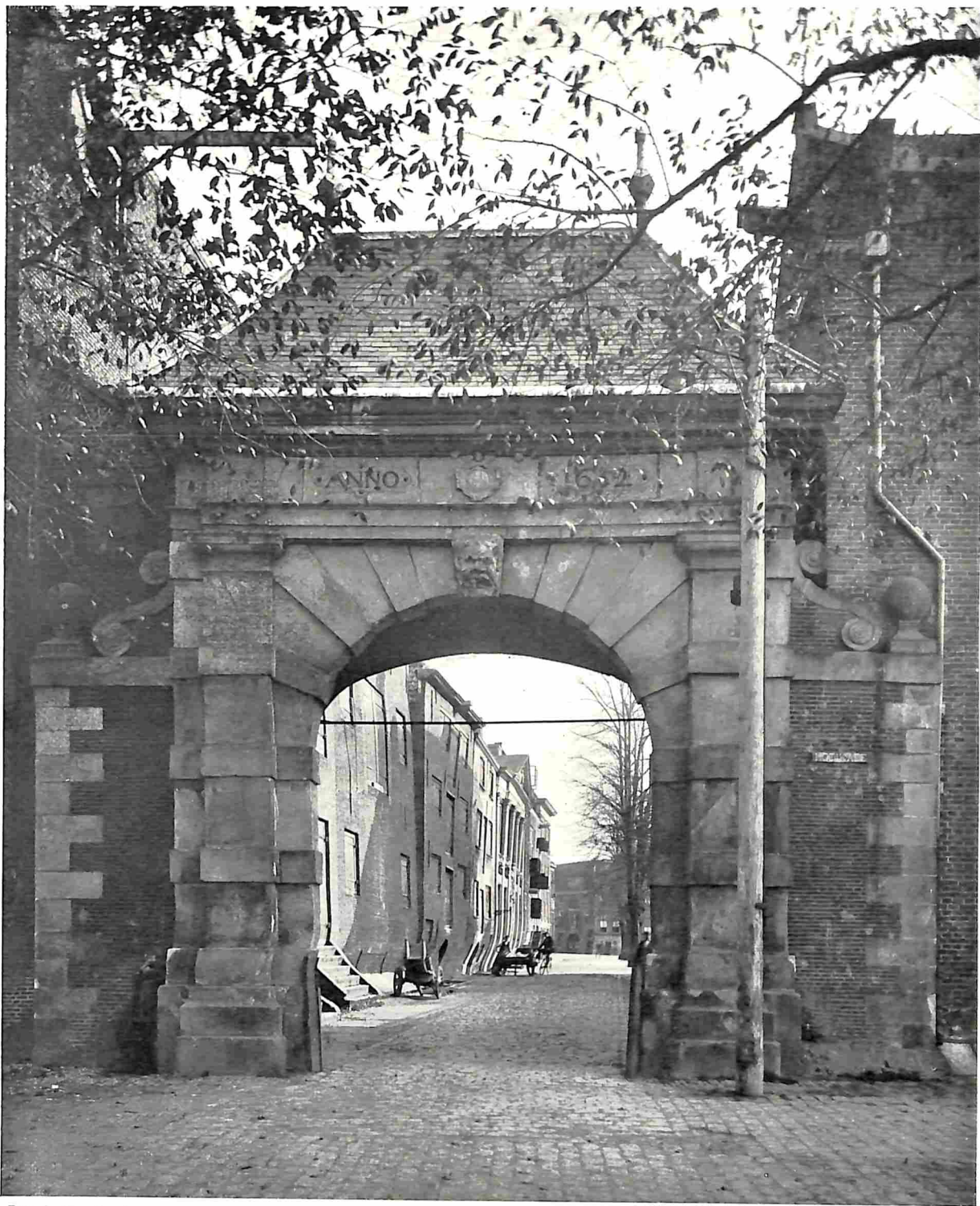

Foto C. Steenbergh.

DORDRECHT'S STADSPOORTEN. HET CATHERIJNEPOORTJE, RIVIERZIJDE.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

VAN TWEEËRLEI RAS, (11), DOOR HAL G. EVARTS . . .	BLZ. 122
DORDRECHT'S STADSPORTEN (SLOT), DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLLUSTREERD . . .	BLZ. 121, 124—129
VOLKSETYMOLOGIE, DOOR F. W. DRIJVER . . .	BLZ. 127
HOE DE DIEREN SPREKEN (16), DOOR WILLIAM J. LONG, VERTAALD DOOR S. CILIA STOFFEL . . .	„ 128
DOMINEESGRAPJES, DOOR G.	„ 129
DE KLEEDING DER AMSTERDAMSCHER WEEZEN, DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLLUSTREERD . . .	BLZ. 130—131
DE BLOEMBLADEN VAN LAO-TZE (23), DOOR J. ALLAN DUNN	BLZ. 131
SOMBERE WINTERMORGEN BIJ ST. MORITZ., ILL.	„ 132

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men geeve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff - AMSTERDAM -

VAN TWEEËRLEI RAS

11)

DOOR HAL G. EVARTS.

HOOFDSTUK IX.

HET meisje zat op een rots naast het wildpad uit te rusten. Een paar voet van haar af ruischte een smal bergstroompje voorbij. Aan beide kanten van de bedding liep de grond steil omhoog; de helling was begroeid met een woeste wildernis van sparregroen, dat tropisch was in zijn weelderigen groei. Een massa boomstammen, die door den storm ontworteld en neergerukt waren, lagen over en door elkaar gestapeld, en verscheidene boomen hadden niet eens plaats gevonden om te vallen, maar waren in vreemde standen tegen levende stammen blijven leunen. Een dik tapijt van fluweelig mos bedekte aarde en rotsen, en klom in ruige reepen tegen de boomen op.

„Toen ik hier een poos geleden was, leek me dit het vredigste liefelijkste plekje van de wereld, Flash.” Het meisje keek om zich heen en huiverde even. „Het lijkt nu zoo donker en somber. Ik moet wel gek zijn geweest, om weg te loopen. Maar ik moest ineens een besluit nemen en handelen — er was geen tijd om goed na te denken; en ook al had ik tijd gehad, dan was ik toch te versuft geweest om te kunnen denken. Er was niemand, die mij raad kon geven, Flash, ik heb het beste gedaan, wat ik verzinnen kon.”

„Ik ben blij, dat wij eindelijk hier zijn, Flash.” Zij wees naar boven, de helling op. „Het is hier recht in de hoogte, maar een paar minuten klimmen. Het is wel wat verzwakkend, drie dagen lang niets dan koud eten te krijgen, vooral als de porties zoo klein zijn. Maat ik kon niet veel meenemen, ik moest zorgen, dat ik vlug en gemakkelijk loopen kon.”

Zij stak haar armen door de riemen van den ransel, waarin zij haar kleinen voorraad voedsel gepakt had. Haar éne deken was tot een rol gedraaid, die zij over haar schouders bevestigde; toen begon zij de helling te beklimmen.

Twee honderd meter moesten zij steil omhoog stijgen. Zij kropen over en door op elkaar gestapelde en vastgeklemden blokken hout en baanden zich met moeite een weg tusschen dicht opeengroeiende sparrestammen. Maar plotseling stond Flash stil.

De grond effende zich hier tot een klein plateau aan den voet van rotsen, die onverwachts loodrecht boven de boomen uitstaken en de grenzen vormden van de nauwe kloof. In het midden stond een hut, die tusschen het groen uitgluurde.

Zijn neus had hem niet gewaarschuwd, dat hij zoo iets hier vinden zou. Altijd rook hij de aanwezigheid van menschen, vóór hij dicht bij hen was; toch was hij nu onvoorbereid voor dit huisje komen te staan, en ook nu nog zeide zijn neus hem, dat zijn oogen zich vergisten. Er was niet het geringste spoor van menschenlucht, en zijn ooren vingen niet de kleinste geluidstrilling op. Hij had nog nooit de ondervinding opgedaan, dat een huis wel eens zóo lang onbewoond kan blijven staan, dat het alle menschenlucht, verliest. Hij durfde deze onnatuurlijke plek niet naderen. — Maar het meisje haastte zich voort; hij volgde haar, zijn haren stonden overeind, iedere zenuw aan hem trilde, zijn spieren waren gespannen om dadelijk op de vlucht te kunnen gaan. Hij was vol vage vrees en angstige verwachting, net als een jongen, die 's nachts een huis binnegaat, waar het heet te spoken.

Het meisje lichtte een zware houten klink op en trad binnen. Flash echter weigerde haar te volgen en liet zich ook niet met zoete woordjes lokken. Hij liep in een kring om het hutje heen, bekeek het nauwkeurig en onderzocht het aan alle kanten, terwijl hij zijn neus vlak tegen de houtblokken aanduwde en zwaar en stotend ademhaalde in de geweldige poging om dit vreemde raadsel op te lossen, dit geheimzinnige verschijnsel van het huis, dat geen lucht had.

Het was uit zware blokken opgebouwd. Een boschwachter zou dadelijk gezien hebben, dat het lang geleden opgetrokken moest zijn en dat er alleen primitieve gereedschappen bij den bouw gebruikt waren. De deur bestond uit sparreplanken, die met de bijl uitgehakt waren en draaide op hengels van elandshuid, die met houten pennen vastgenageld waren aan de deurpost. Het dak was van vijf duim dikke denneblokken gemaakt en met een laag aarde van een voet hoog bedekt.

Toen Flash eindelijk tot zijn geruststelling geconstateerd had, dat op deze vreemde plaats geen dreigend gevaar verscholen lag, ging hij bij het meisje binnen. De stookplaats was van platte steenen, welke aaneengevoegd waren met klei, die langzamerhand door het vuur hard gebakken was. Het meubilair was van ruw dennenhout vervaardigd; de pooten, waarvoor men gedroogde bergesschenstammetjes gebruikt had, waren in twee duim diepe, met de avegaar uitgeboorde gaten gedreven.

Hier binnen ving Flash een zeer zwakken geur op, die wel niet van menschen afkomstig was, maar toch aan menschen herinnerde; die kwam van het meel, de boonen, de rijst en het verdere voedsel, dat in bijna luchtdicht gesloten bussen ingepakt stond om het tegen den rooflust van begeerige ratten te beschermen.

Het meisje ging afgevallen takken sprokkelen en maakte vuur aan in de stookplaats. Van een ijskoude bron aan den voet van de rotsen haalde zij een kleinen emmer vol water en begon een maal gereed te maken, waarbij zij boven de kolen in de stookplaats kookte als boven een kampvuur in de open lucht.

In de diepte van de kloof begon de schemering al vroeg te vallen; daarom sprokkelde zij nog vóór het eten een grooten stapel brandhout.

„Dat is al het licht, dat wij hebben zullen, Flash,” zeide zij tot hem. „Het schijnsel van het vuur”. Zij bood hem een deel van haar maal aan, maar hij hield niet van gekookt eten.

Sedert hij zijn nieuwe meesteres gevonden had, was hij geen oogenblik van haar weg geweest; dat was den vorigen nacht gebeurd en nu voelde hij zich erg flauw en hongerig. Hij krabbelde aan de deur en jankte vragend, dat het meisje hem uit zou laten.

„Waar is toch die Moran, aan wien je hoort, Flash?” vroeg zij. „Hij moet zeker hier in de buurt zijn, anders zou jij hier toch niet rondzwerfen. Als ik je nu uitlaat, zal je wel wegloopen, en naar hem teruggaan. En ik wou zoo graag, dat je bij mij bleef, tot Vader Kinney komt.”

Flash krabde en jankte weer. „Hij had al hier kunnen zijn,” zeide zij. „Hij zal vast morgen of overmorgen komen. Dan mag je gaan, Flash. Maar blijf nog zoolang bij me, toe, wil je?” Maar zijn janken en krabben werd zóo dringend, dat zij eindelijk met tegenzin naar de deur toeging en die opendeed; zij liet ze echter op een kier staan, zoodat hij weer binnenkomen kon, als hij wilde.

„Loop nu niet van mij weg, Flash!” vermaande zij hem nog eens, toen hij weggleed.

Hij liep vlug de helling af naar het wildpad en volgde dat tot aan den mond van de kloof. Hij stak zijn neus inden wind om het eerste vleugje vleeschlucht, dat hem tegemoet kwam, op te vangen. Een halve mijl verder naar beneden, verbreedde de kloof zich tot een smalle open vlakke naast het riviertje. Daar stond een wijfjes-eland te grazen. Toen zij nog slechts even het naderend gevaar voelde, richtte zij zich strak op en bleef met hoog opgeheven kop en trillende neusvleugels staan. Daar bereikte haar de vreeselijke wolflucht — zij vluchtte — maar niet vroeg genoeg om te ontsnappen aan de schimachtige gedaante, die van den beboschten rand met de snelheid van den bliksem op haar afschoot.

Boven in de hut stond het meisje, ongerust over zijn lang uitblijven, te fluiten en te roepen, in de hoop, dat hij zich zou laten lokken en bij haar terugkomen. Maar uit de pikzwarte duisternis onder de boomen klonk geen gejang als antwoord op haar smeeken, en eindelijk begon zij te gelooven, dat hij werkelijk naar Moran teruggegaan was.

De eenzaamheid greep haar met ijzige klauwen aan. Zij ging bij het vuur zitten en wist, dat zij niet kon slapen, vóór het daglicht de schaduwen uit de kloof verdrijven zou. De doodelijke stilte scheen vol onbekende gevaren; zij smachtte naar een geluid en smeekte, dat die stilte eindelijk verbroken mocht worden. Toen kwam er een geluid! En onmiddellijk veranderde haar smeeken in een vurig gebed, dat zij diën afschuwelijken kreet nooit meer zou behoeven te hooren.

Zij wist niet, wat voor geluid het was — alleen, dat het afkomstig moest zijn van een of ander verschrikkelijk roofdier. Het gaf haar dezelfde gewaarwording, alsof zij met haar nagels over de ruwe oppervlakte van een zandsteenrots gekrast had.

Daar klonk het weer, ditmaal vlakbij; het vulde de heele kloof met zijn omvang. In dien kreet sprak zich de schrijnende elende en eenzaamheid van eeuwen uit.

Plotseling schrok zij vreeselijk van een hevigen bons op de deur, die gevolgd werd door een ongeduldig gejang en een geweldig gekrabbel. Zij sprong op de deur toe en liet Flash binnen, maar sloot, zoodra hij over den drempel was, stevig met den sluitboom af. Het bevrijdend gevoel van opluchting, dat haar doorstroomde, was een zegen. Zij sloeg haar armen om den hond heen.

„Arme Flash,” zeide zij. „Arme Flash! Het joeg je naar huis. Had het je bijna te pakken gekregen, ouwe jongen?”

Maar Flash scheen niet van streek te zijn. Integendeel; hij ging languit voor het vuur op zijn buik liggen en keek tevreden naar haar op. Hij was in een aangename stemming, want hij had goed gegeten, en zijn bedaarde kalmte stelde het meisje gerust; zij wist immers wel, dat, als er buiten eenige gevaar geloerd had, Flash waakzaam zou zijn geweest en zijn haar steil overeind zou hebben gezet.

Zij spreidde haar deken over de slaapbank uit en de ruwe planken leken haar zacht. Het laatste, wat haar moede oogen zagen, voor zij zich in den diepen slaap der uitputting slooten, was de vreedzaam duttende hond voor het vuur. Het was maar goed voor haar gemoedsrust, dat zij de waarheid niet vermoedde en het denkbeeld zelfs niet bij haar op kon komen, dat die huiveringwekkende kreet van zoo straks Flash' eigen smeekbede en boodschap tot zijn lang verloren liefste was geweest — de uitnoodiging om te komen smullen van den eland, dien hij met zijn woeste slag tanden geveld had.

Zij sliep vast door, tot het rusteloos rondloopen van den hond in het vertrek haar tot een nieuwen dag wekte. Alle spieren deden haar pijn van den nacht op de harde bank, en haar eerste werk na het ontbijt was, sparretakken te gaan plukken om de planken mee te bedekken.

Al vroeg in den middag werd zij onrustig, doordat zij niets meer te doen had, en wandelde zij met Flash het wildpaadje af. Een halve mijl van de hut verwijderd, zag zij een dooden eland op een open grasvlakte liggen. Die was er niet geweest, toen zij gisteren hier langs gekomen waren. Zij kon zien, hoe de keel van het dier door woeste tanden opengereten was, en begreep, dat de eland gedood was door het roofdier, welks triomfkreet haar dien nacht had doen huiveren...

Zij had geen zin meer om verder te wandelen en liep vlug naar huis terug. Tegen den avond ging zij naar de bron om water. Toen zij neerknielde om het op te scheppen, zag zij Flash, die aan den overkant naar boven kwam kruipen. Hij bewoog zich voorzichtig sluipend en glijdend, en er blonk een vreemd licht in zijn gele oogen. Toen hij tot op twintig voet afstands van haar gekomen was, sprong hij plotseling recht op haar af.

Er klonk een gonzend geruisch van vleugels: een blauw

korhoen vloog op, om ijlings de vlucht te nemen, maar werd door een breeden klauw getroffen. Zijn vleugels sloegen tegen den grond, terwijl Flash den vogel neerhield en met één hap den kop afbeet.

Volle tien seconden lang bleef zij doodstil staren, gebocid door het wilde tafereel, toen sprong zij over de bron en rende op hem toe. Flash trok zich terug, bang dat hij haar door zijn daad beleedigd had, maar toen zij het korhoen opnam en tot hem sprak, was er geen zweem van verwijt in haar stem.

„O Flash, het is een leelijke streek van mij, om je middagmaal te stelen,” zeide zij. „Maar ik heb heelemaal geen vleesch; boonen, rijst en beschuit zijn zoo droog en ik houd zooveel van korhoen. Wil je het met mij deelen, Flash?”

Zij nam den vogel mee naar de hut en maakte hem klaar; daarbij hield zij alleen het witte borstvliesch voor zich en gaf Flash de rest. Zulk een vrouwelijke tyrannie was niets nieuws voor Flash. Toen hij met Zilver leefde, had hij zoo dikwijls een klein stuk wild of een vogel gedood, alléén om het zich door Zilver te laten afnemen.

Den dag daarop was hij dicht bij de hut op roef uit en doodde weer een korhoen. Maar terwijl hij den kop afbeet en inslikte, trof hem een plotseling invallende gedachte, zoodat hij den vogel niet verscheurde. De eerste maand na de geboorte van Zilver's kleintjes was hij het geweest, die de geheele familie onderhouden had, door 's nachts voedsel naar het hol te brengen. En zijn liefelijke lichtende godin, die hem wel had willen aannemen, had zijn vorig korhoen voor zichzelf gehouden en opgegeten.

Hij nam het hoen in zijn bek en liep ermee naar de hut. Door zijn langdurige ervaringen met Zilver leek het hem volkomen natuurlijk en passend, een buit te dooden en dan naar het hol van zijn nieuwe kameraad te brengen.

Toen hij den vogel voor het meisje op den grond liet vallen waren het licht in haar oogen en de liefdevolle toon van haar stem hem een duizendvoudige belooning.

„Wel Flash! Ouwe jongen, lieveling, ga je probeeren mij met vleesch te verzorgen?” riep zij uit. „Je bent de handigste hond, die ooit bestaan heeft. Ik benijd dien Moran. Ik denk maar, dat ik je van hem stelen zal, Flash!”

Dien avond krabbelde Flash weer aan de deur om uit te gaan. Kort daarop hoorde zij den afschuwelijken kreet van twee nachten tevoren. Zij wist natuurlijk niet, dat Flash een kleinen eenjarigen eland geveld had en dat hij haar met dezen triomfkreet uitnoodigde, aan de smulpertij te komen deelnemen; want nu hij eenmaal voedsel voor haar gedood had, was zijn roep ook voor haar bestemd en niet meer voor de verloren Zilver. Hij scheen echter toch te begrijpen, dat het meisje wel niet komen zou; hij at dus zooveel hij wilde en maakte toen een diepe snede in den eenen achterbout om dien af te scheuren. Nadat hij bijna tot op het been doorgebeten had, pakte hij den poot beet en wrong en verdraaide dien, tot hij een rechten hoek met den rug maakte, zoodat het heupgewricht uit de kom sprong. Hij werkte onvermoeid voort, nu eens knaagde hij met zijn tanden de spierbundels door, dan weer verwrong hij den poot met alle macht, tot eindelijk de achterbout los was van de rest.

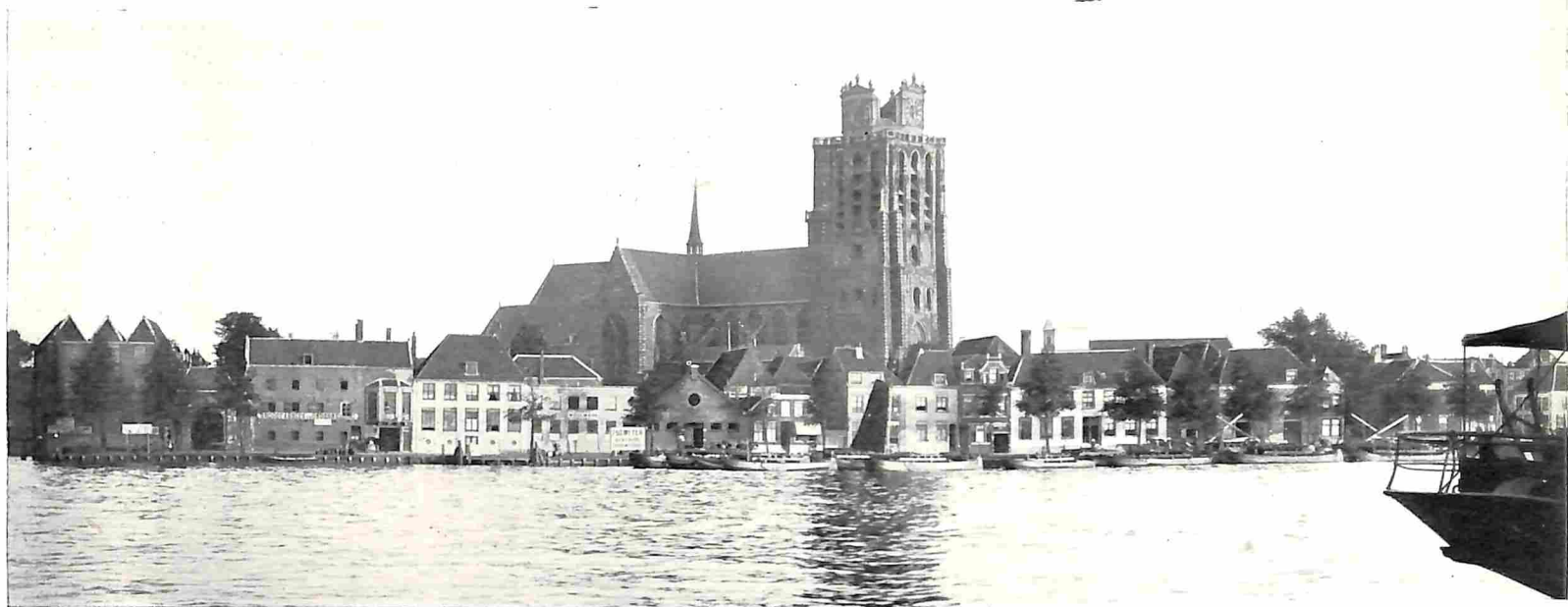
Het stuk woog wel veertig pond, maar het was geen zwaarder vracht dan hij dikwijls voor Zilver en de jongen mee naar huis gesleept had. Hij pakte het dikke eind vast en ging op weg naar de hut, terwijl de poot naast hem over den grond slierde. Na eenige meters was zijn nek moe van het zware gewicht, hij rustte even uit en ging toen weer verder; van tijd tot tijd wisselde hij eens om, nam den poot in zijn bek en sleepte het dikke gedeelte over den grond.

Het meisje zat thuis in de hut en verbaasde zich al over zijn lange afwezigheid, toen zij een eigenaardig slepend geluid hoorde, afgebroken door een dof stooten en bonken. Het was Flash, die met inspanning van alle krachten het zware achterstuk van het wildpad de helling optrok, waarbij hij het over en door de opeengestapelde omgewaaide boomstammen en knoesten opwerken moest.

Op zijn krabbelen opende zij de deur en hij kwam achterstevoren naar binnen, terwijl hij zijn geschenk over den drempel sleepte.

Het afgeknaagde eind van het vleesch zag zwart van aard en dennenaalden; zij schrikte terug voor het afschuwelijke ding. Zij vermoedde in het geheel niet, dat Flash voor haar een eland gedood had maar veronderstelde natuurlijk dat hij een stuk van een dood dier gevonden had en het voor haar meebracht.

(Wordt vervolgd).

GEZICHT VAN DEN ZWIJNDRECHTSCHEN WAL OP DE DORDTSCH E HUIZENRIJ MET HET CATHERIJNEPOORTJE.

DORDRECHT'S STADSPOORTEN.

(Slot).

VAN de Groothoofdspoort gaan we in oostelijke richting de Merwede langs. Aan de overzijde van de Voorstraats- of Wijnhaven verrees oudtijds de Hanneken van Dordt's toren, dan kwam de Pellen-toren, en vervolgens, aan het einde der Voorstraat, het Nieuwe- of Melkpoortje, eeuwen geleden Florenspoort geheeten.

We zijn hier bij de Rietdijksbuurt, het z.g.n. heer Daniels-ambacht of ambacht ter Nieuwerkerk, dat in 1307 bij de stad werd gevoegd, doch eerst in 1464 binnen de stadsmuren kwam te liggen. Het Melkpoortje staat ongeveer op de grens van de oude stad en de nieuwe buurt, zoodat wij niet met zekerheid weten te zeggen, of het in zijn oudste gedaante omstreeks 1307 dan wel omstreeks 1464 is gebouwd. Wel staat vast dat het hieronder afgebeelde Melkpoortje — ter beter begrip van de situatie worde vermeld dat de thans vrij breede Merwedekade daar ter plaatse toen nog niet bestond — gebouwd werd in 1598; de sierlijke gevel aan de waterzijde, op onze afbeelding te zien, dateert echter van 1616. Boven den doorgang prijkte het door leeuwen gehouden wapen van Dordrecht, en op dit rijk-versierde bovenstuk stond een hooge obelisk. In 1833 is het gesloopt, helaas!

Niet ver vandaar op den hoek van Merwede en Spuihaven (de oude vestgracht), verrees de Rietdijksche poort, toegang verleerende tot de aanlegplaats van het veer op Papendrecht,

en dus een weinig minder belangrijke deur van de stad dan de Groothoofdspoort. De oude Rietdijksche poort stond wat meer in de richting van het huis Merwede. In 1590 werd een nieuwe poort gebouwd, die, naar Jan van de Maas in een zijner artikelen in de Dordtsche courant, waarvan wij voor dit artikel een dankbaar gebruik hebben gemaakt, mededeelt, in 1694 is verbouwd. Het komt ons evenwel voor, dat er vaker aan de poort is ge- en verbouwd. Zoo zal de schilderachtige gevel aan de binnenzijde (zie de afbeelding boven op blz. 125) met zijn eigenaardige gebogen lijnen in den trant van H. de Keyser, in den aanvang der 17de eeuw zijn gebouwd. Het zware gebouw, dat men hiertusschen en tusschen het voorpoortje aanschouwt (zie de afbeelding daaronder) is misschien de oude poort van 1590. Boven den doorgang las men, onder een wapen, en de woorden: Protector Mihi sit Deus:

Want daer Got houdt alleen
de wacht, is boosheyt stout
tot niet gebracht.

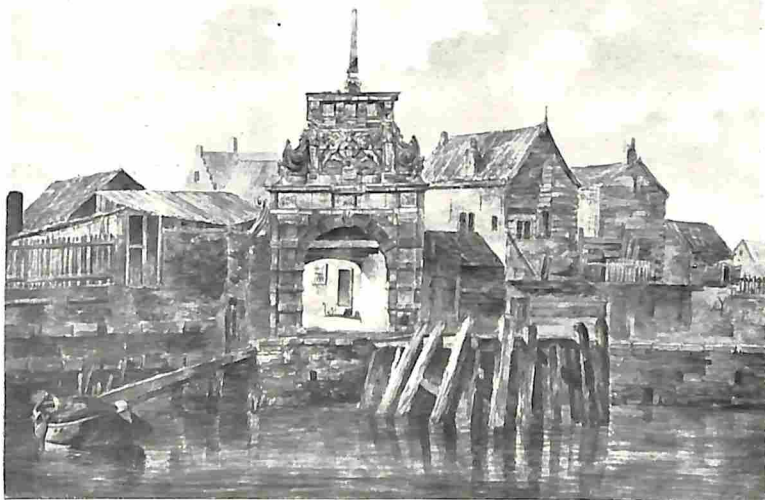
Te vergeefs maeckt de Wachter moet
als got niet waeckt
tot tegenspoet.

Ongeveer terzelfder tijd als het Melkpoortje, in de jaren 1832—'33, viel deze merkwaardige poort onder de mokerslagen der sloepers. Wegens „verregaande bouwvalligheid”, zegt de een. „Omdat de nauwe doorgangen het verkeer bemoeilijkten” zegt de ander. Ja, ja, dat kennen we!

Dan gaan we in zuidwestelijke richting de oude stadsgracht (Spui-haven) langs, komen langs de plaats waar de Maartens- of ronde toren uit den stadsmuur orees en bereiken, bij de Marienbornstraat, de plek waar de Noorder- of kleine Spuiport stond, de toegang tot de stad voor wie van den Noorderdijk kwamen. Deze kleine vrij simpele poort, in 1639 gebouwd — vóór dat jaar was hier vermoedelijk geen poort, zeker niet in 't midden der 16e eeuw, toen Jacob van Deventer zijn plattegrond maakte — is in 1824 afgebroken.

Wat verder stond — men bedenke wel, dat de meeste dezer torens reeds veel eerder zijn verdwenen — de toren, die met den eigenaardigen naam van Borstrokentoren prijkte, en dan kwam, tegenover de St. Joristweg en nabij de Steegoversloot, de St. Jorispoort, zoo geheeten naar den nabij St. Jorisdooien, een aardig poortgebouwtje, welks binnenzijde bijna gelijk was aan zijn buitengevel, en dat in de gedaante, waarin ons prentje op blz. 126 het afbeeldt, van 1605 dagteekende. In 1874 werd het gesloopt.

Vervolgens kwam, na de muurversterkingen Kuyperstoren en Luchtenburg, de Vriesepoort. Naast de in 1630 gebouwde

HET NIEUWE- OF MELKPOORTJE, AFGEBROKEN 1833.
Naar de teekening in kleuren van C. L. W. Dreiholtz in het gemeentearchief te Dordrecht.

poort, die aan het nog bestaande Catherijne-poortje deed denken — stond een toren, de Minrebroederstoren, welke naam later tot Minnebrugstoren is verhaspeld, van uurwiel en klok voorzien. De poort werd in 1832 gesloopt, de toren die geruimen tijd als kruittoren heeft dienst gedaan, in 1872.

Dan zwaaien we al spoedig in westelijke richting om, gaan langs de plaatsen waar heel vroeger twee windmolens op de muren stonden, en verder op, de Buels- en heer Adriaen Ockerstoren, en bereiken, nadat we den van den laatsten tijd dagteekenenden toegang tot de stad, den hoofdtoegang sinds Dordrecht een spoorwegstation heeft, hebben gekruisd, de oude standplaats, aan het einde der Spuistraat, van de Spuipoort, die hier ter plaatse van de oude middeleeuwsche poort in 1609 was gebouwd. Welk een vandalisme begingen de Dordtenaren, toen zij in 1872 deze poort, met de Groot-hoofds- en Rietdijsche poort de merkwaardigste der stad, en zeker van beide zijden gezien, de schilderachtigste, (zie de afbeeldingen op blz. 127) deden sloopen. Onze welsprekende afbeeldingen ontslaan ons van eene beschrijving. Vermelden wij slechts, dat aan de buitenzijde op de zandsteen lijst boven den doorgang een herinnering aan den Elisabethsvloed te lezen stond, n.l.:

Al tlant en water, dat men hier ziet,
Waren 72 parochien na chronyck bediet,
Geïnondeert door 't water krachtig
In 't jaar 1421 waerachtig.

Deze steen is thans in de onderwijzerswoning van de gemeenteschool No. 6 aangebracht.

Aan de binnenzijde prijkte een gedenksteen met het opschrift:

T jaer 1418 belegerde hier deze stadt fier
Hertoch Jan van Brabant machtigh
Maer deur Gods hant verdreven crachtich.
Soli Deo Gloria.

Deze steen, vermoedelijk die welke te zien is op den zijvleugel van het poortgebouw (zie de afb. op blz. 127, boven) bevindt zich thans in de verzameling in de Groothoofdspoort.

Verder vond men aan de poort nog een herinnering aan den slag tusschen graaf Dirk IV en de Keulsche en Luiksche bisschoppen in 1048.

Uit de zorg waarmee deze poort is behandeld en versierd, blijkt wel, dat zij vroeger een der hoofdtoegangen tot de stad afsloot. Door aanplemping en versmalling van de Oude Maas is de hoofdverkeersweg naar den Moerdijk en het zuiden later westwaarts verlegd.

Verder gaande, komen we al heel spoedig langs overblijfselen van den ouden stadsmuur, waartegen, waarschijnlijk reeds lang geleden, eenige huizen zijn gebouwd. Tegenover de Botgensstraat is nog een klein poortje in dezen muur, waar hij den wand van een kurkenfabriek vormt. Het poortje is een poortje — zonder meer, dat met een trapje in de oude stadgracht uitkomt. Er boven is een steen aangebracht, met een naar boven gericht vischje en het jaartal 1603. Daarvoor, zoo dicht bij de Spuipoort, heeft geen brug gelegen, maar het werd door de schippers, vooral turfschippers, gebruikt, wier schepen hier voor den stadsmuur ankerden. Tegen den linkerbinnenmuur ziet men twee bogen. Ziehier de tweede behouden gebleven stadspoort, welke we op onze wandeling ontmoeten, een wel zeer klein

DE RIETDIJSCH E POORT, BINNENZIJDE,

DE RIETDIJSCH E POORT, BUITENZIJDE, GESLOOPT 1832—'33.

Naar een teekening in het gemeentearchief te Dordrecht.

en simpel poortje, in vergelijking met de Groothoofdspoort. Het poortje is ouder dan 1603, zooals op Jacob van Deventer's plattegrond (1545) te zien is, waar het als Butkenspoort staat vermeld. De straat en het poortje er tegenover ontleenen waarschijnlijk hun naam aan de uit Brabant gekomen familie Butkens, die in deze buurt bezittingen zal hebben gehad, of er huizen liet bouwen. Later heeft men er Botgens- of ook wel Botjesstraat van gemaakt, en het vischje op den steen boven het poortje zal daarop een toespeling zijn.

Na eenige wachthuizen, de Mr. Jan Adriaanstoren en de Lotkenstoren, kwam dan, als we nog in de middeleeuwen waren geweest, de (oude) Vuilpoort, eigenlijk een landpoort, die door 't wegslaan van het land tusschen de stad en Zwijndrecht omstreeks het jaar 1270 een waterpoort is geworden. Reeds in 1290 wordt ze in een handvest van Floris V als „Steeninen Thorn" genoemd; ze deed reeds toen dienst als bewaarplaats voor gevangenen en heette dan ook wel Gevangenpoort, soms ook noemde men haar „den Steen". Toen Dordrecht aan deze zijde met de „Verbrande buurt" of „het Varkensoord" werd uitgebreid, kwam ze binnen de stad te staan, maar behield nog tot 1646 haar bestemming als gevangenis. Daarna werd ze als woonhuis ingericht en verbouwd, in welken toestand het prentje op blz. 128 haar in beeld brengt. In de tweede helft der 18de eeuw schijnt ze gesloopt te zijn.

Van de in 1578 gebouwde Nieuwe Vuilpoort, die iets westelijker aan het water kwam te liggen, geeft de afbeelding op blz. 129 een goede voorstelling. Van Lexmond heeft hier het mooie kijkje door den boog der Oude Vuilpoort op de Nieuwe Vuilpoort in beeld gebracht. Zooals men ziet was 't een vrij eenvoudig maar toch schilderachtig, tusschen de huizenrij geklemd poortgebouwtje. Blijkens een teekening in kleuren door J. Rutten, in het Dordtsche archief, was het bovenste gedeelte van het gebouw in de laatste jaren van zijn bestaan zeer onthuisd. In 1863 werd het gesloopt.

De oude Sluispoort in de nabijheid, iets dergelijks als de Oude Vuilpoort, boven wier doorgang een steen prijkte met afbeelding van de kerk van St. Adriaan, de kerk van deze tot 1574 buiten de ommuring staande buurt, bleef tot 1650 bestaan. Toen werd zij, aan het einde der Prinsenstraat, vervangen door de eenvoudige Groote Sluispoort, die in 1833 is afgebroken.

We zijn thans gekomen aan de Oude Maas, waar de stad zich tegen het eind der 16de en in den loop der 17de eeuw door aanplemping herhaaldelijk met min of meer kleine beetjes heeft uitgebreid. In de middeleeuwen schijnt de stad aan deze zijde niet beschermd te zijn geweest en toegangen tot aanlegplaatsen waren vermoedelijk overbodig in verband met de bank, die zich hier langs de stad in het water uitstreckte. Vandaar de afwezigheid van poorten.

Het graven der Nieuwe Haven in 1409 bracht eenige verandering. In 1545 zien we, dat de toegang tot deze aanvankelijk dood-loopende haven beschermd werd ten westen door het rondel Englenburg met het Zagerspoortje, ten Oosten door twee torentjes. Dan volgden, aan de zuidzijde — de noordzijde was moerassig en onbebouwd — eenige wachttorens, de Vessentoren of Lakenhalle, de Klockelairs of Toeverlaets-toren en aan 't eind, zoo ongeveer bij de tegenwoordige Aardappelmarkt, de Vinkenburg. Vervolgens sloot

de ommuring met Bakkers- Drenkwaarten en Joppertoren bij de Groothoofdspoort aan. De — zeer oude — Jopper-toren, een wit gebouw, rond aan de voorzijde, is later tot woonhuis ingericht, maar heeft nog tot 1836 bestaan, in welk jaar men gemeend heeft hem te moeten sloopen.

Zooals we reeds vroeger zagen wordt in 1584 het voorland langs de Nieuwe Haven opgehoogd en ter bebouwing geschikt gemaakt; dit is het zoogenaamde Nieuwe Werk. Van de hier ontstane kade langs de Oude Maas voerde de weg, naar de uitmonding der Nieuwe Haven, naar de oude stad. Deze weg werd afgesloten door de Blauwpoort, zoo genoemd naar zijn kleur (van blauwen arduinsteen?) Blijkens een prent van 1650 was het een eenvoudig, maar breed poortgebouw, dat in 1672 vervangen werd door een nieuwe, blauw-beschilderde poort, die meer aan een breed deftig en vrij hoog huis met een poort er in deed denken dan aan een monumentale toegangspoort. We weten dat deze poort gebouwd werd door Koenraad en Pieter van Schellebeek. Zij was, recht tegenover het Zwijndrechtsche veer gelegen, noch bijzonder sierlijk, noch bijzonder indrukwekkend door monumentaliteit. Ongetwijfeld was het hier vroeger niet zulk een belangrijke toegang tot de stad, als thans het geval is, nu het groote verkeer van 't vasteland van Zuid-Holland en Rotterdam naar Dordt over Zwijndrecht gaat. Deze poort is in 1610 afgebroken.

De in 1609 tot nabij de Groothoofdspoort doorgegraven Nieuwe Haven werd van de rivier afgesloten door een aaneengesloten huizenrij, waarlangs geen kade werd aangelegd. Tusschen de Blauwpoort en het Damiaten-bolwerk aan het einde der Wolwevershaven werd een houten staketsel aangebracht. Geen erg solide afsluiting dus hier! Het schijnt dat de stad, wier middeleeuwsche ommuring trouwens toch reeds bij lange na niet meer aan de eischen van de 17de eeuwse vestingbouwkunde voldeed, alle gevaar voor vijandelijke overvallen denkbeeldig begon te achten.

Ɔ Dit neemt niet weg, dat men overging tot het bouwen van twee poortjes op het kleine eiland, dat in 1647 door doortrekking van de Nieuwe Haven naar het zuidwesten ontstond. De Houtkaai, de kade aan de rivierzijde, werd kort daarop aan twee zijden afgesloten, aan de zuidzijde door de

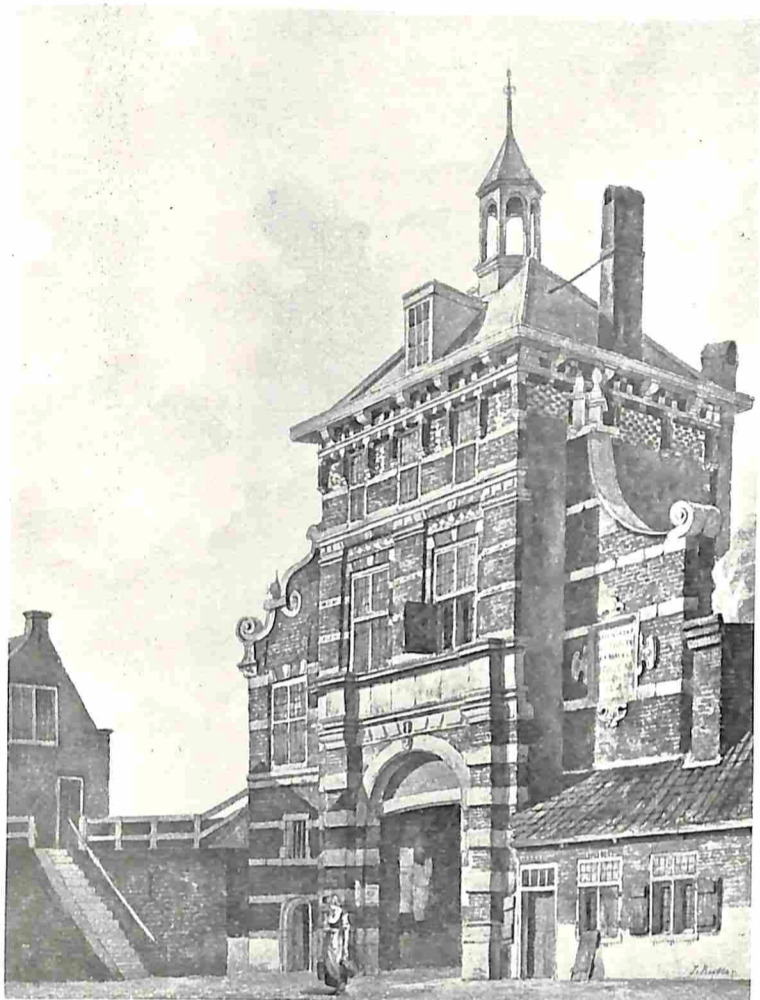

DE ST. JORISPOORT, BUITENZIJDEN. AFGEBROKEN IN 1874.

Naar een teekening in het gemeentearchief te Dordrecht.

St. Anna, Mazelaars- of Zakkendragerspoort, aan de noordzijde, in de verbinding van Houtkaai met Engleburgerkade, door het Catherijnepoortje, dat het hier tot 1647 gestaan hebbende Zagerspoortje verving. Beide poortjes waren zeer eenvoudig, maar bezaten toch, ondanks dezen eenvoud en de geringe afmetingen, eenige monumentaliteit. Dat bewijst wel onze voorplaat, die het in 1652 gebouwde Catherijnepoortje afbeeldt, zooals het zich aan de rivierzijde vertoont. Vertoont, nog steeds, want gelukkig bleef het gespaard. Een mooi geheel vormt het met de huizenrij aan de rivier en het draagt, zij het in bescheiden mate, bij tot het schoone gezicht op Dordt van den Zwijndrechtschen kant, zooals ook de afbeelding op blz. 124 aantoonde, die wij, ofschoon ook bij ons artikel over Dordrecht opgenomen, in dit nummer meenden te moeten herplaatsen. De binnenzijde van het Catherijnepoortje vertoont veel overeenkomst met de buitenzijde; ook daar leest men het Anno 1652, en ook daar is, in 't midden, het Dordtsche wapen aangebracht. Het Mazelaarspoortje is minder gelukkig geweest: in 1869 werd het gesloopt.

Uit het bovenstaande blijkt, dat de Dordtsche stadspoorten — of juister: de poorten die meer dienden, om de

DE SPUIPOORT, AFGEBROKEN IN 1874, BINNENZIJDJE.
Naar een teekening in het gemeentearchief.

toegangen tot de stad te sieren, dan aan den vijand het hoofd te bieden, — zooals trouwens de meeste sierpoorten in ons land, op een enkele uitzondering na, in het einde der 16de en in de eerste helft der 17de eeuw zijn gebouwd. En tevens valt op te merken, dat in hoofdzaak twee sloopstormen over de 14 1) Dordtsche poorten zijn gegaan; de eerste stak op in 1824 en ging, na de Noorder- of kleine Spuiport vernield te hebben, weer liggen, om in 1832 met verdubbelde woede op te steken en tot 1834 te woeden, met nog een kleine navlaag in 1836, waarvan de Joppertoren het slachtoffer werd. De tweede, die héél ons land zoo hevig geteisterd heeft, stak op in 1863 na de afschaffing der stedelijke accijnzen, die voor de plaatsen zonder militaire beteekenis een afsluiting overbodig maakte, en bedaarde na verschillende rustperioden, in 1875. In den eersten storm ging de Rietdijksche, in den tweeden de Spuiport ten onder.

Voor al het verdwijnen dezer twee poorten moet hoogelijk betreurd worden; de afbraak van de Spuiport, nog geen halve eeuw geleden, is een moeilijk uit te wisschen vlek op het Dordtsche wapenschild. Moge de oude Merwedestad zich ijveriger dan tot dusverre bezighouden met dit uitwisschen, door het oprichten van schoone bouwwerken, die getuigenis afleggen van herleeftde liefde voor een kunst waarin zij vroeger zoozeer uitmuntte. A. L.

1) In het vorige nummer noemden wij het getal 13, daarbij het kleine Botgenspoortje, door zijn simpelheid van zoo geheel ander karakter, niet meetellend. Terecht, zullen sommigen zeggen, want het is eigenlijk geen stadspoort. Wij merken daar tegenover op: een poort in den stadsmuur is een stadspoort.

VOLKSETYMOLOGIE.

III.

EEN *Peisterplaats* wordt ten onrechte genoemd een Pleisterplaats en verklaard als een gelegenheid, waar men pleistert of zit te „plakken”, maar de *l*, welke de volksetymologie er in bracht, behoort er niet in, omdat die ook niet staat in het Fransche „paître”, d.i. grazen. In een ordonnantie van 1 Februari 1674 vinden wij dan ook, dat voortaan in Holland en West-Friesland „Peijster-

ende Morgendrankgelt” zal geheven worden. Ik zou voorts kunnen wijzen op het woord *Achterkousig*, waarbij meestal aan een kous gedacht en verband gezocht wordt met de uitdrukking „ze achter den elleboog hebben”, hoewel het niets met been of arm te maken heeft, maar wel met het Fransche „causer” en ons kallen of kletsen. Ook *Parelmoer* kan nog vermeld, dat langen tijd aangezien is voor „perle d’amour”, maar waarvan de ware beteekenis door het Engelsche „Mother of pearl” voldoende aangeduid wordt. Een *Makelaar* noemt het volk, niet wetende dat er een woord „makelen” d.i. onderhandelen, bestond, iemand, die een zaakje „klaar maakt.” Zoo wil een *Notaris* bij de ongeletterde menigte zooveel zeggen als den man, dien men roept als de „nood daar is”, terwijl een *Gasfitter* als een „vitter” beschouwd werd, die tuk is op de allerkleinste lekjes, omdat men onbekend was met het Engelsche „to fit”, d.w.z. bekwaam zijn.

Daar ik mij bekorten moet, noem ik nog slechts den *Pilatusberg* bij Luzern, welke er een voorbeeld van geeft hoe, als de beteekenis van een woord afgestorven is, een onjuiste afleiding een of andere sage of legende in het leven komt roepen. In het meer op dezen berg, die eigenlijk „Pileatus” moest heeten omdat hij, op een afstand gezien, als met een kap gedekt of overtoegen is — liet de volksverbeelding den Romeinschen Stadhouder den dood vinden, terwijl men er nog bij weet te verhalen, dat aan den rotswand de klauwen des duivels te zien zijn, die jaarlijks op Goeden Vrijdag Pilatus' lijk met ketenen uit het water haalt, en op een troon zet, waar hij zich dan de handen wast (men denke aan het bekende verhaal van het rechtsgeding betreffende Jezus).

* * *

Uit al het bovenstaande zal genoegzaam gebleken zijn, dat er in de Volks Etymologie een groote verbeeldingskracht en vindingskracht schuilt en dat, ook waar de goede wil verre de kennis overtreft, wij slechts bewondering kunnen hebben, zooals Aug. Gittée ergens zegt, voor den gedachten-schat der ongeletterden.

Ten slotte zij er nog op gewezen, hoe menschen, wien het niet aan taalkundige kennis ontbreekt, soms hun genoegen er aan nemen deze „letterkunst der ongeletterden” te be-

DE SPUIPOORT, BUITENZIJDJE.
Naar een teekening in het gemeentearchief.

oefenen, waarvan als voorbeeld dienen kan het aardig versje, dat ik eens ergens vond:

Voorwaar, 't is evident,
De naam van *Parlement*
Komt, trots zijn edlen zwier,
Van „Parler” en „Mentir”,
Terwijl zijn adjectief,
Den minnaars tot gerief
Van 't rustig laissez-faire,
Den uitgang biedt op taire!

F. W. DRIJVER.

HOE DE DIEREN SPREKEN

16) DOOR WILLIAM J. LONG.

Met toestemming van den schrijver vertaald door S. CILIA STOFFEL.

IK ben helaas geen bioloog en moet doen als een kat in een vreemd pakhuis. Ik zie met verbazing die geduldige, onaandoenlijke menschen, die niets geven om een beer of een adelaar, maar steeds lager, al lager de trap afkruipen der levende schepselen, en met doordringende blikken tusschen oneindig kleine microben speuren naar het geheim, dat het raadsel zal oplossen van het heelal, door ons te vertellen wat het leven is. En hoe de mensch overal hetzelfde is: als ik die onderzoekende biologen gadesla, herinner ik me den eigenaardigen godsdienst van zekere wilden van de Stille Zuidzee, die zeggen dat God alles maakte, de sterren en de wereld en den levenden mensch; maar we kunnen Hem niet zien, omdat Hij zoo verbaasd klein is, omdat een dansend stofje of een zandkorrel voor hem een ruim paleis is. Toch zouden we, geloof ik, zelfs met een heel pascieiden begrip van biologie een standpunt kunnen vinden van waaruit telepathie of gedachtenoverbrenging ons even natuurlijk, even onvermijdelijk zou voorkomen, als het verspreiden van licht door een brandende lamp.

Zoo zegt men, dat er een tijd geweest is dat de levende cel, of de cel-van-het-leven, zooals een bioloog het met zeldzame nauwkeurigheid uitdrukt, alleen voor druk gevoelig was; dat ze in haar duisternis slechts van een buitenwereld wist door haar eigen bevingen in antwoord op trillingen, die zich van alle kanten over haar uitstortten. Er was iets dat haar deed sidderen, en dat „iets” had beweging, of leven evenals zij zelf. Zoo was, denkbeeldig gesproken, het eerste besef van de gevoelige cel, het gevolg van een tastzin, door de heele oppervlakte van haar omhulsel verbreid.

Veel later kwam er een tijd dat de levende cel, nu wel millioenen malen vermenigvuldigd, bijzondere zintuiglijke organen begon te ontwikkelen, elk een wijziging van dien allereersten tastzin; één om de luchttrilling op te vangen, voor 't gehoor; nog een om de aangolvende ethertrillingen in zich op te nemen, voor 't gezicht; een derde om drijvende stofdeeltjes op een gevoelig vlies te ontvangen, voor den smaak of den reuk. Tegen dien tijd had de cel boven twijfel geleerd, dat het heelal buiten zichzelf licht en kleur en geur en weluidendheid inhield. Eindelijk kwam er een dag dat de cel, steeds zich vermenigvuldigend en steeds samengestelder

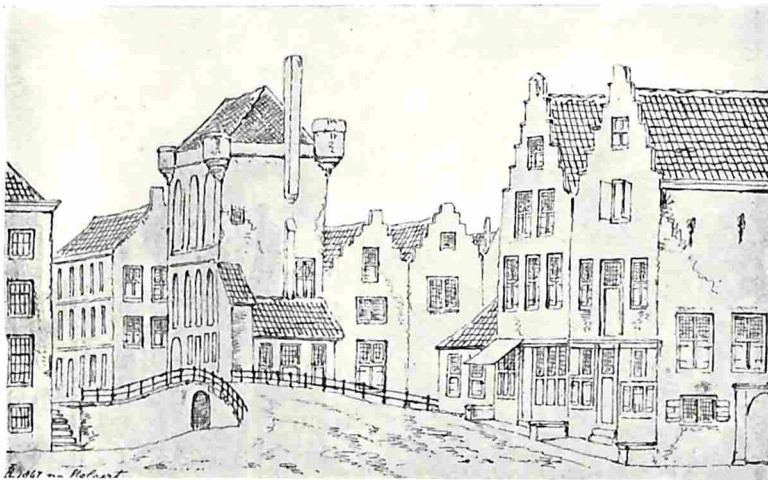
wordend, zich van een nieuwe kracht in zichzelf bewust werd, de wonderbaarlijkste van alle krachten der aarde, het vermogen om te denken, te voelen, en het besef te hebben van een „ik” dat zijn eigen indrukken van de buitenwereld ontving. En toen wist de cel, even zeker als ze wist dat er geluid of licht was, dat het heelal ook bewustzijn inhield, en een oneindige bron van denken en voelen. Zoo was blijkbaar de eeuwenlange ontwikkeling van de gevoelige cel tot den levenden mensch.

Daar wij een ander spoor volgen, is dit eigenlijk de tijd of de plaats niet om het vraagstuk onder de oogen te zien: hoe deze ontwikkeling van leven zonder meer tot bewust leven plaatsgreep, zelfs al waren we verstandig of vermetel genoeg, om den kamp aan te durven met het eindvraagstuk der evolutie. Toch is 't misschien niet kwaad, terwijl we eens „opsteken en wat uitrusten,” zooals de reizigers zeggen, er op te wijzen, dat van de twee antwoorden, die er op onze vraag kunnen staan (behalve het gemakkelijke en geruststellende antwoord, dat God de dingen zoo geschapen heeft), er eigenaardig genoeg, maar één bij onze mannen der natuurwetenschap in aanmerking is gekomen. De duizenden boeken en bespiegelingen over evolutie die men leest, zijn alle tot deze grondstelling terug te brengen: dat de eenvoudige levensverrichtingen ingewikkeld zijn geworden door innerlijke noodzaak. Met andere woorden, een oog werd een oog, of een eik een eik, of een mensch een mensch, eenvoudig omdat elk zich moest ontwikkelen naar de innerlijke wet van zijn wezen.

Dat mag waar zijn, ofschoon de allesbeheerschende „innerlijke wet” nog maar een vaag, aangenomen iets is en het geheim van haar oorsprong ongerept blijft; maar waarom niet met evenveel recht door een uitwendigen als door een innerlijken drang? Een levenscel, die voortdurend door bewegende stofdeeltjes gebombardeerd werd, zou er toe gedrongen kunnen worden een tastzin te ontwikkelen, om haar kostbare leven te redden, door zulke deeltjes in goede en kwade te onderscheiden, of voordeelige en nadeelige. Een cel, waar voortdurend lucht- of ethertrillingen overheen voeren, kon om haar eigen bestwil gedwongen worden een oor of een oog te ontwikkelen, om trillingen als geluid en licht op te vangen; en een cel, waar onophoudelijk geheimzinnige gedachten- of gevoelsgolven over stroomden, zou er toe gedreven kunnen worden, dat bijzondere geheim te begrijpen, door zelf een gedachte en een gevoel te ontwikkelen.

Ik zeg niet dat dit het juiste antwoord is; ik noem het louter als een bespiegelende mogelijkheid, om onzen beweerd wetenschappelijken zin uit zijn diepe gewoontespoor te brengen, door te toonen, dat elke weg twee kanten heeft, ofschoon de mensch er gewoonlijk slechts één gebruikt; en dat Rede, of Wet, of God, of hoe we den bronader van het leven willen noemen, evenzeer aan den eenen, als aan den anderen kant van den weg te vinden is. Innerlijke noodzaak is geen zier logischer, of verklaarbaarder, dan uiterlijke drang of dwang, wanneer we het eenvoudige feit onder de oogen zien, dat een dier nu in het licht ziet en voelt, in plaats van in louter duisternis te bestaan, of dat oercellen, die vaag voelden, nu als denkende goden zijn geworden, „kennende het goed en het kwaad.”

Maar wat dat denkvermogen van ons is, weten wij niet. Buiten het feit dat wij het bezitten en gebruiken, blijft het denken nog een diep geheim. Dat het de een of andere levende kracht is, dat het zichzelf of zijn golven naar buiten voortplant, zooals de zon niet anders kan dan haar licht uitstralen; dat het op de menschen een even onmiskenbare uitwerking heeft als zwaartekracht, of hitte, of een hamerslag — is voor ons verstand klaar en duidelijk. Maar hoe het verstand werkt; welke verfijnde geestelijke ether het naar buiten voert met een spoed, die het licht vergelijkenderwijs, zoo traag als een gletscher maakt, en met een kracht dat het steenen muren doordringt en de diepste duisternis, waar het licht niet kan binnenstromen, — dit, en de oorsprong van het denken, zijn zulke diepe vraagstukken, dat onze wetenschap ze ternauwernood onder woorden gebracht heeft, laat staan van een oplossing gedroomd. Toch, als we eenmaal de eenvoudige stelling aannemen, dat denken een kracht is, dat het zich onvermijdelijk van zijn uitgangspunt naar zijn voorwerp beweegt, is de gevolgtrekking onvermijdelijk, dat elke denkende geest in staat zou moeten zijn, zijn stille mededeeling aan iederen anderen geest in het heelal te zenden. Er is niets in den aard van geest zoowel als stof, om zoo'n

DORDRECHT'S STADSPOORTEN.
DE OUDE MIDDELEEUWSCH E VUILPOORT OF GEVANGEN-
POORT IN 1740, ALS WOONHUIS INGERICHT.
Naar een tekening in het gemeentearchief.

mogelijkheid uit te sluiten; slechts onze tegenwoordige gewoonte van te spreken, van te veel te spreken, weerhoudt ons er van het zuiver te zien.

De tijd komt misschien nog wel eens, maar zoo'n volmaaktheid is louter bespiegeling, dat men de telepathie als het natuurlijke of volmaakte middel van gedachtenwisseling tusschen verlichte geesten zal beschouwen, en de taal als een voorloopig behulp in den overgangstijd. Maar dat verlost ons in verbeelding tot een vlucht in de wolken, en op aarde, aan onze voeten, is het spoor dat we moeten volgen.

De vraag waarom onze honden, als ze het vermogen bezitten uit de verte bericht van hun baas op te vangen, dit niet vaker gebruiken, is er een, die 'k niet kan beantwoorden. Misschien is de reden sommigen honden duidelijk genoeg, die zoo 'n zijdelingsche manier van thuiskomen hebben na een zwerftocht, alsof ze wel wisten, dat ze allang binnen hadden moeten zijn. Of misschien schuilt de moeilijkheid niet in den hond, maar in zijn baas. Elke gedachtenwisseling heeft twee einden, een dat uitzendt, een ander dat ontvangt; en van de duizend eigenaars zijn er amper twee die goed weten, hoe ze met een hond om moeten gaan, door praten of zwijgen. En toch weer, in die vraag ligt als een aangenomen zaak opgesloten, dat alle honden, of andere dieren van dezelfde soort, hetzelfde zijn; en dit algemeen aangenomen feit is heel ver van de waarheid verwijderd. Dieren verschillen in hun instinctieve vermogens evenzeer als menschen in hun oordeel; wat gedeeltelijk verklaart waarom de eene setter onmiddellijk naar een woord of wenk van zijn baas luistert, of zijn stemming vat, terwijl een andere hopeloos onbegrijpelijk of dom blijft. Het telepathisch vermogen komt vaker voor bij vogels of dieren, die gewoonlijk in troepen of kudden leven, zooals we zien zullen, en de trefendste of indrukwekkendste uiting heb ik eraltijd vangezien tusschen een moederdier en haar jong, alsof de een of andere invloed, of macht van vóór de geboorte, nog nawerkte.

Bijvoorbeeld: ik heb zoo nu en dan het geluk gehad waar te nemen, hoe een wijfjeswolf 's winters haar troep over de witte uitgestrektheid van een bevroren meer voerde; en bij zoo'n gelegenheid hebben de wolfjes een neiging om als jonge honden achter elk bewegend ding aan te rennen, dat hun aandacht trekt. Als een jong losbreekt om een dier na te jagen, dat hij in de bosschen ziet bewegen (eens was ikzelf dat bewegend dier), belet de moeder hem dat dadelijk, wanneer hij dicht bij haar is; maar als hij er vandoor is en zij hem niet door een beweging van haar ooren, of een zacht gegrom kan weerhouden, verspilt ze nooit tijd of kracht met hem na te snellen. Ze staat eenvoudig stil, heft haar kop omhoog en kijkt onafgebroken naar 't hollende jong. Plotseling aarzelt dit, staat stil, en dan, alsof de blik het terugriep, draait hij zich om en haast zich naar den troep terug. Als het bewegend ding geschikt wild is voor hen, dat daar loopt, gaat de moeder nu voor, om het te besluiten of op te jagen, terwijl de troep behoedzaam aan weerskanten achter haar aankomt; maar als het ding in de verte een eland is, of een mensch, of iets anders, waar een wolf zich niet mee bemoeien moet, dan draaft de moederwolf kalmpjes, zonder iets te zeggen, verder en het jong dat zich vergiste, neemt zijn plaats weer in, alsof hij haar zwijgend bevel had begrepen.

(Wordt vervolgd).

DOMINEESGRAPJES.

WE stellen het ambt en de waardigheid van den predikant te hoog om er grapjes over te maken en verontschuldigen ons daarmee bij voorbaat waar wij even een opmerkelijke uiting van den volksgeest willen belichten, welke ten plattenlande het grauwe alledagsleven met een domineesgrapje verlevendigen komt. Dominé zelf zal niet beter kunnen doen dan den werkelijken humor recht te laten wedervaren en, als 't even kan, mee te lachen.

Het is een feit dat menig buitenman een gezonde zin voor humor niet te ontzeggen is. Het wezen van den humor is grootendeels gelegen in het effect der tegenstelling tusschen twee uitersten, en waar het wezen van den predikant in functie hooge ernst is, zal b.v. een noodlottige verspreking vanaf den kansel niet anders dan doodelijk zijn voor den ernst van het oogenblik. Niemand kan ernstig blijven als er klinkt: — Toen Petrus kraaide sprak de haan..... ik wil zeggen:

DORDRECHT'S STADSPOORTEN.

GEZICHT DOOR DE OUDE- OP DE NIEUWE VUILPOORT,
GESLOOPT IN 1863.

Naar de teekening in kleuren door J. van Lexmond in het gemeentearchief.

Toen de haan sprak kraaide Petrus.....! Zoo moet het een dominé overkomen zijn dat hij, voorlezend van Noach's geschiedenis, bij ongeluk twee bladen tegelijk omsloeg en op den volzin: — „Noach had drie zonen: Sem, Cham en Japhet” liet volgen uit den arkebouw: — En hij bepekte ze van binnen en van buiten.

Dan moet het gaan zooals Willem Schröder, de platduitsche dichter, in een berijmd Westfaalsch domineesgrapje zegt: „Nich de Andacht bloot de wörd nu dadorch schädigt, nä! alle, Groot un Lütt, de in 'n Karken seten, se hewwe vör Lachen sich fast ihre Tung afbeten!”

Er is daar sprake van een Pastor, die een groot liefhebber van vogels was en zijn studeerkamer vol kooivogels had hangen. Het spreekt vanzelf dat de boerenjeugd hem gaarne een mooiën, gevederden zanger bracht en zoo gebeurde het op een Zondagmorgen, toen hij zich ter kerke begaf, dat een kleine jongen hem bij de kerkdeur opwachtte en een peperhuis overhandigde, waarin een schildvink of boekvink gevouwen zat. De Pastor wist zoo gauw geen betere plek te bedenken om de nieuwe aanwinst op te bergen dan in den borstzak zijner wijde toga. Alles zou goed gegaan zijn, was zijn preek niet juist over den boetvaardigen Tollenaar geweest en had dominé in het vuur zijner rede den vogel in zijn borstzak niet vergeten:

Un' as de Paster nu so wiet im Text,
Spröök he: „Der Zollner reuig schlug an seine Brust
Und rief: — O weh! mien Bookfink! | | |

Van tijd tot tijd troffen we in goede Engelsche weekbladen een plekje ingeruimd voor eenige: „good clergymans jokes”. Het domineesgrapje toch is internationaal. Gegeven den drager van het ernstige ambt in zijn vaak strenge waardigheid, zeer onderscheiden door kennis en beschaving, manieren en kleedij van den daartegenoverstaanden buitenman, die bij al zijn goede eigenschappen grover aangelegd is en geestelijk begrensd door zijn laagbijdegrondsche dagelijksche omgeving, kunnen in den omgang dezer tegenvoeters de plots optredende tegenstellingen lang niet altijd uitblijven. Dan wordt, in zulk een werkelijk humoristisch moment, het grapje geboren dat, vastgelegd in den volksmond, den humor levend

deed blijven, welke uit de vaak ietwat ruwe situatie te voren blonk.

't Gaat lang niet altijd ten koste van den dominé, ook met de belachelijke domheid van een plattelander spot het graag.

Daar heb je b.v. dien gewichtig doenden Achterhoekschen boer, die ook eens wat beweren wilde. Dominé had in een achteraf dorp een preekbeurt vervuld en bleef in de consistoriekamer nog wat napraten met ouderlingen en diakenen. 't Was winter en de rit naar het dorpje door diepe, modderige karsporen was bijzonder ongemakkelijk geweest, klaagde dominé.

— Dat mag doomnei wel zeggen! sprak deftig een der diakenen, — de wereld is in zes dagen geschapen, mer je mot ok niet zien hoe of ie d'r op sommige stee'n bij leit! Ook de handigheid, waarmede menige dominé zich uit een hachelijke situatie wist te redden in den omgang met zijn plattelanders, is een dankbaar onderwerp in dit genre. Op de Veluwe, waar kerkelijke kwesties en domineesverhalen een vast onderwerp van gesprek zijn om het wintersche haardvuur, hoorden we vertellen hoe een stokoud vrouwtje, terwijl zij met den houten pollepel de soep stond om te roeren, aan den huisbezoekenden dominé vroeg of hij straks een bordje soep mee kwam eten, nu hij zoo ver van huis was.

— Graag, moedertje! zei de eerwaarde, die echter niet dadelijk beslissen wilde, — beloven kan ik 't nog niet, eerst eens zien hoe 't valt! Maar hij zei er niet bij, 't vallen van 't druppeltje aan besjes neus te bedoelen.

We zouden uit onze Veluwsche herinneringen verhalen over nog erger ontmoetingen van huisbezoekende dominé's ten plattelande kunnen ophalen. We willen hier slechts een enkel voorbeeld geven, ook van het grapje, waarbij dominé een veer moet laten. Dat zulk een op lachsucces rekenen kan wil men zeker wel aannemen, want als de man, die ons onze feilen pleegt te toonen en die voor menigeen „zijn kwade geweten” is, er eens tusschen zit, is de lach nabij.

MEISJE IN DE KLEEDING VAN HET EVANGELISCH LUTHERSCHE WEESHUIS (ZONDAGSCHE KLEEDING).

Een dominé uit een stadje had een preekbeurt op zich genomen in een afgelegen landelijke Engelsche gemeente en zich per huurrijtuig daarheen begeven. Het weer en de weg waren bitter slecht, — misschien was er ook geen groote roep over zijn preeken, — toch viel het dominee erg tegen vanaf den kansel niet anders dan leege banken te zien. Juist dacht hij aan heengaan, toen hij in het halfdonker op eender achterste bankenrijen een enkelen man ontdekte, wat hem deed besluiten toch zijn roeping te vervullen en de preek te houden. Na afloop begaf hij zich naar zijn eenigen toehoorder: — Vriend! zoo begon hij, — viel mijn woord je niet te lang? En het antwoord was: — Och, 't duurt mij niet gauw te lang, hoor! ik word per uur betaald! Toen herkende dominé in het gehoor van dien morgen zijn eigen koetsier uit de stad. G.

DE KLEEDING DER AMSTERDAMSCH E WEEZEN.

IV. HET EVANGELISCH-LUTHERSCHE WEESHUIS.

IN 1678 verkreeg de Lutherische Gemeente te Amsterdam „vrijheid van 's Lands en deezer Stede belastingen op de middelen van Consumptie, en van de gewoone en buitengewoone verpondingen op de huizen”, zooals Wagenaar mededeelt. En nog in hetzelfde jaar stichtte zij aan de Noordzijde van de Lauriergracht, op een terrein, tot dusverre gebruikt door een goudleermakerij, en haar in vrijen eigendom geschonken „uit Christelijken ijver tot de arme weezen der Gemeente”, een Huis ten behoeve dezer weezen, dat in 1757 van een nieuwen gevel voorzien werd.

Nog bestaat dit huis, nog prijkt de Lutherische zwaan in het fronton boven den gevel, maar het eertijds zoo deftige huis ziet er thans tamelijk verwaarloosd uit. Het is ook geen weeshuis meer, maar „Militair Logement”, terwijl enkele vertrekken in beslag worden genomen door een Politiebureau en het Commissariaat van afmonstering. In 1811, toen het gebouw aan de Regeering werd afgestaan, verhuisden de Lutherische weezen naar het in 1772 voltooide Lutherische Oudemannen- en vrouwenhuis aan de Nieuwe Keizersgracht nabij het Stedelijk Arnhuis, waar zij tot 1884 bleven, toen de Lutherische Diaconie, daartoe door een erfmaking in staat gesteld, aan den Weteringschans, dicht bij het Frederiksplein, een nieuw Weeshuis deed bouwen, dat hun nog heden tot verblijf dient.

In dit nieuwe gebouw zweven niet de schimmen van het verleden, en de kunst uit er zich niet op treffende wijze. Maar het is royaal gebouwd, met zijn ruime, marmerebevoerde vestibule, en licht en lucht kunnen overal overvloedig binnendringen. Frischheid en orde heerschen er, en zoo maakt het deels een voornamen, deels een prettigen indruk.

Dit is thans het verblijf der Lutherische weezen, zoo schreven wij. Eigenlijk is dat niet geheel juist. Want de Lutherische Diaconie heeft zich terstond nadat de weezen het Oudemannen- en vrouwenhuis hadden verlaten, op het terrein der gezinsverpleging begeven; vermoedelijk is dit het eerste weeshuis, dat hiertoe op groote schaal overging, terwijl het ook het eerste weeshuis is geweest, dat zich, na de in werkingtreding der Kinderwetten, bereid verklaarde, de zorg voor „voogdij-kinderen” op zich te nemen, zich hiermee een doel stellende, dat bij 't verminderen der weezen-bevolking ook andere weeshuizen voor oogen gehouden kan worden.

Zoo komt het dat slechts 17 meisjes en 9 jongens het Huis aan den Weteringschans bewonen, maar wel 100 Lutherische kinderen buiten het Huis en de stad verblijven. Het getal weeskinderen moge eertijds grooter zijn geweest — een halve eeuw geleden b.v. waren er wel 300 — dat een betrekkelijk nog zoo groot getal kinderen aan de hoede van de Lutherische Diaconie is toevertrouwd, vindt voor een niet gering gedeelte zijn verklaring in het feit, dat zich daaronder ook voogdij-kinderen bevinden.

De Lutherische weesjongens onderscheiden zich tegenwoordig alleen nog door hun — trouwens zeer weinig opvallende — platte pet met vooruitstekenden rand, een dergelijke als die de Walen weesjongens dragen. Vroeger hing de klop meer voorover, als bij de Burger-weesjongens, en was op de voorzijde een plaatje aangebracht, waarop de letters L.W.H. te lezen stonden. Hun verdere kleeding is donkergrijs, en al is er uniformiteit, in snit onderscheidt zij zich niet van de colbertjes, vesten en broeken van andere jongens. Vroeger droegen zij zwarte kleeding met een rij verzilverde kleine

HET MUTSJE VAN DE EV. LUTHERSCHE WEESMEISJES, VAN TER ZIJDE GEZIEN.

zomers wordt om den hals een breede liggende gesteven boord gedragen, met een zwart strikje aan de voorzijde. De bruine omslagdoek, die de meisjes vroeger in het koude jaargetijde op straat droegen, is thans door een donkergrijze cape vervangen.

Men begrijpt reeds, dat deze meisjeskleeding vroeger anders was. Het voornaamste verschil werd gevormd door den witten halsdoek, die wel alle Amsterdamsche weezen schijnen gedragen te hebben, en die ook hier over de schouders liep, zich versmallende naar het middel, en daar eindigende. Om den rond maar niet laag uitgesneden hals, liep een klein wit randje. Uit de tot dicht bij de polsen doorlopende mouwen kwamen witte opengebiede „polsmofjes” te voorschijn.

Vóór 1840 droegen de meisjes slechts een zwart kapje met spelden; heur haar werd met een vettige zelfstardigheid op het hoofd geplakt. Later is deze ongetwijfeld niet zeer fraaie hoofdtooi vervangen door het allerliefste mutsje, dat op onze afbeeldingen te zien is. De opstaande rand der mutsen is van Valenciennes-kant. Keelbandjes, in een aardig strikje te samen komend, leken bij dit op het achterhoofd staande mutsje onvermijdelijk, maar daar ze niet onder de kin sluiten, schijnen ze, tegenwoordig ten minste, geen ernstige diensten te verrichten.

De meisjes beneden de 16 jaar dragen het bekende hooge witte boezelaar, tenminste des Zondags, en, op het hoofd, een matelot-hoed van zwart stroo, met donker-blauw lint.

Als we nu nog gezegd hebben, dat de voornaamste veranderingen in hunne kleeding omstreeks een halve eeuw geleden hebben plaats gegrepen, kunnen we van de Luthersche weezen afscheid nemen. Van de Evangelisch-Luthersche tenminste. Want er zijn ook Hersteld Evangelisch-Luthersche. Daarover een volgende maal.

A. L.

De Bloembladen van Lao-Tze.

23)

DOOR J. ALLAN DUNE.

TERUGGEKOMEN in de hall ontwaardde hij een telefoon, welke nog niet verwijderd was. Dicht er bij hing in een hoek een nummerboek. Het was een uitgave van zes maanden geleden. Hij zocht de firma Mc Kechnie en Menzies op en nam nota van hun voorletters. Maar noch in de Wijk van Manhattan, noch in Brooklyn of Richmond kwam hun huisnummer voor. Waarschijnlijk woonden zij in een hotel of pension of in een of andere wijk eener voorstad, welke niet in het boek voorkwam. Met zijn bezoek aan de advocaten moest hij dus wel wachten tot hun kantoor open zou zijn.

De chauffeur was nog niet, teruggekeerd en hij draaide behoedzaam verschillende contacten om, liep naar de bovenste verdieping van het huis met 't plan een deugdelijk onderzoek

knopen voor aan de jassen.

De meisjes dragen in de week stipjeskatten, weer een ander patroontje als in het Walenweeshuis. Des Zondags zijn zij gekleed in eenvoudig zwart chevrot, waartegen het witte schortje frisch afsteekt, zooals ons plaatje dataangeeft.

Het hier afgebeelde meisjedraagt de winterkleeding; des

in te stellen. Een klein laagje stof lag op de leuning, en tusschen 't tweede en derde portaal zag hij den afdruk van vingers, die nog kortgeleden de leuning aangeraakt hadden. Met geladen revolver steeg hij naar boven en liep door de leege vertrekken. Door een deur op de bovenste gang kwam men bij een ladder, die naar het dak voerde. Op de hoogste sport staande voelde hij, dat het luik losstond. Dat was hun uitgang geweest! Hij wrong zich tusschen de ijzers door.

De daken der huizen waren plat en werden gescheiden door lage lijsten. Er waren slechts schoorsteenen en drooglijnen voor keeren te zien. Wat nu te doen? Hij kon toch niet aan gesloten luiken gaan kloppen op dezen tijd van den nacht; dit zou hem gevaar doen loopen in arrest te worden genomen. Ergens links of rechts moesten zij verdwenen zijn in een der dertig gelijkvormige huizen, langs een uitweg, die tevoren gereed gemaakt was. Ergens zaten zij nu te lachen over 't gemak, waarme zij hem op het laatste oogenblik beet genomen hadden. Keeler brandde van schaamte bij 't bedenken dat hij erin gevlogen was. Dwaas, die hij geweest was. Gare la femme! had Walton gezegd. Nu moest hij zijn vriend bekennen hoe ook hij werkelijk beetgenomen was door een schitterende haardos — voor den mal gehouden was à la Kipling. Na deze stommitieit kon hij zelfs niet naar Burma gaan. Hij bezat geen geld. Nu moest hij zijn diensten weer aanbieden aan een professoralen snuffelaar, weer speuren in een anders voordeel. En hij had nog wel gedacht nu vrij man te zijn met de vrouw zijner keuze.

Hij steunde hard op. Gek, die hij was. Daarop dwong hij zich den toestand te overzien. Wat deed den talisman van zulk 'n hooge waarde zijn? De tienduizend dollar waren echt geweest. Hij twijfelde eraan of 't aanbod niet anders dan een list was geweest, maar waarom waren deze kaffers zoo verlangend het voorwerp te bezitten; was 't alleen maar om het aan Chineesche of Tibetaansche agenten te overhandigen? Het meisje was zeker een der spionnen van Hsu-Fuan geweest, evenals Redding alias Adler. En hij had geloofd in haar tegen de geheime stem in zijn binnenste.

Maar Keeler was veerkrachtig van aard. Hij onderging de slagen van het lot met een glimlach, en was begeerig elken stomp met gelijke munt te betalen. Er was een draadje les van het kluwen, dat hem uit dit labyrint tot den talisman zou voeren. Maar er viel geen tijd te verliezen. Eén vraag bleef nog onbeantwoord. Waarom had Redding kalm van kleeren verruild met den olieman en was hij te San Francisco aan wal gegaan? Had hij dit alleen gedaan om 't verdoovings-

middel te koopen, of had hij nog eenige hoop zijn fout te herstellen? 't Moest wel iets van groot belang zijn, met hoop, dat hij vrijgesteld zou worden, wat den laffen dokter de staats-gevangenis deed riskeeren. Van 't dak af hoorde hij zijn taxi terugkeeren; hij daalde af en deed 't huik achter zich toe. De

gedachte aan Redding had hem het adres in 't notitieboekje te binnen doen schieten. Aan slapen viel niet te denken, optreden was gebiedend noodzakelijk en hij besloot te gaan

HET MUTSJE VAN DE EV. LUTHERSCHE WEESMEISJES, VAN VOREN GEZIEN.

zien wat voor oord dat was. 't Zou een dwaasheid zijn op straat te staan wachten of Claire Arden en haar medeplichtige nog zouden verschijnen. Dat zouden zij dezen nacht waarschijnlijk niet doen, zij waren te verstandig om niet te pogen te bewijzen, dat zij volkomen vrij uit gingen, tenzij zij genegen waren den talisman oogenblikkelijk terug te geven. 't Was moeilijk tot een beslissing te komen.

Hij deed de bloembollen en gedroogde planten en alles, behalve de foto's, die hij in het dal genomen had, weer in zijn handtasch, als bewijzen van zijn reis.

Behalve de snorrende motor scheen de straat in diepen slaap gedompeld. Hij gaf de gereedschappen aan den chauffeur terug en maakte een plan. 't Was tijdverlies de wacht te houden bij die rij van huizen. Terwijl hij bezig was de kamer te doorzoeken, hadden zij tijd genoeg gehad hun spoor uit te wischen, en zich onzichtbaar te maken, terwijl de talisman, door iemand anders, brutaalweg bij klaarlichten dag uit het huis gebracht kon worden waar zij hem verborgen hadden.

Hij keek in 't notitieboekje, dat hij van Redding weggenomen had en gaf den chauffeur 't adres op. West F. negen enveertigste straat. De „blasé" bestuurder toonde geenerlei verbazing over de grillen van zijn passagier en zette de motor aan.

Drie blokken huizen verder passeerde hen een groote wagen die snel in tegenovergestelde richting reed. Een andere lichtere wagen volgde zijn spoor, Keeler rekte zich op zijn zitplaats uit om hen te bespieden. In de eerste wagen zat slechts de chauffeur, maar achter in de tweede herkende hij een gestalte met bleek gezicht, die zijn aandacht op 't hoogste spande. De jacht was nog aan den gang. Het was Redding. Het duurde enkele seconden, eer hij de aandacht van zijn eigen chauffeur wist te trekken om hem te gelasten de twee wagens te volgen. De zware taxi was ondertusschen schokkend met zijn veelgebruikte assen een hoek omgedraaid en de wagen naderden 't blok huizen van McVea's woning, die aan een plein apart lagen.

De voorste wagen reed langs 't trottoir, twee gestalten renden een paar stoep treden af, sprongen op de treep plank en slingerden zich in de „tonneau" toen de chauffeur zijn motor aanzette, en de machine reed wederom in snellen vaart weg. De andere wagen vertraagde zijn gang en werd ingehaald. Beide vlogen naar het park, de rammelende taxi op de hielen van de eerste. Bij den hoek zag Keeler dat de jacht hopeloos was.

„'t Is onbegonnen werk om ze in te willen halen," zeide zijn chauffeur. „De wagen, die vooraan rijdt, is een Packard, die kunnen ze laten loopen zoo hard ze willen, als ze tenminste niet aangehouden worden voor te snel rijden en dat is niet waarschijnlijk op dezen tijd van den nacht. Een tegenvaller, meener. Waar wilt u nu heen? Naar negen en veertig?"

„Je hebt niet hun nummers gezien, wel?"

„Neen, ik kon daar bij de vaart van mijn wagen niet op letten."

Keeler stak een sigaar aan tot troost voor de wending die zijn kans genomen had. Hij had getracht de cijfers te lezen op 't nummerbord van den achtersten wagen, maar de snelheid was te groot geweest en de lichten waren te duister. Het was eveneens onmogelijk geweest uit te maken uit welk huis het meisje en de man, die zich Angus McVea noemde, in den wagen gerend waren.

't Plan was geniaal opgezet tot het einde toe, hij was 't spoor weer bijster. Achtervolgde Redding de anderen of was

hij hun bondgenoot? In elk geval was hij in de onmiddellijke nabijheid geweest van Claire Arden van 't oogenblik af dat zij de „Cathay" verlaten had.

Het was wel zeker dat het telegram hetwelk hem over San Francisco naar New York deed reizen, opgesteld was om het meisje — en misschien ook Redding — tijd te geven, de stad vóór hem te bereiken en de komedie op touw te zetten waarin hij den rol van lummel had gespeeld. Was alles komediespel? Indien McVea werkelijk dood was, had zijn dood een natuurlijke oorzaak gehad of was hij 't slachtoffer van moord? Wanneer hij verdwenen was zou de politie dit bespeurd hebben. De zoogenaamde Angus had mooie praten over Mc Kechnie en Menzies. Morgen zou hij die advocaten wel opspreken, dezen nacht wijdde hij aan den talisman.

't Eenige gegeven dat hem restte was het adres negenenveertig. In San Francisco had hij misschien een uur of acht zoek gebracht, met 't oponthoud op de boot op rekening van Redding en 't wachten op den hem opgegeven trein. Deze route had hem twaalf uur meer gekost, zij was in bijzonderheden opgegeven, zelfs 't overstappen in Albany: Keeler knarste met zijn tanden. De anderen waren meer dan een dag vroeger dan hij te New York geweest. Hadden Redding's door morphine ondermijnde hersens zich het adres van de negenenveertigste straat herinnerd en zoo ja, had hij daar een bezoek gebracht?

Was het een rendezvous dat de moeite loonde van het terugkeeren? Keeler meende van wel, bij alles wat hij zich van die wijk herinnerde. In elk geval was het zijn eenige tastbare leidraad.

HOOFDSTUK XIV.

DE LHAKKANG.

Een donkere, vuile laan liep tusschen de morsige huizenblokken door langs houten schuttingen waarachter eens in betere dagen tuinen gelegen hadden en welke nu bestonden uit vuilnishooopen met leege doozen, gebroken flesschen en anderen afval. Keeler, op zijn teenen sluipend, telde elf

huizen en hield stil achter het adres, dat in Redding's boekje stond opgeteekend. Aan de voorzijde had hij 't reeds verkend. Dat hier menschen van allerlei naties en tongen woonden bleek uit de woorden die wel in een dozijn verschillende talen op de woningen dier buurt voorkwamen. Het was een wijk van het zoogenaamd Oostersch distrikt, waar Armeniërs, Hindoes, halfbloeden uit Oost Indië, een smerige horde, meest uit Mongolen bestaande, rondkroelde. Verscheidene waarzeggers bewoonden de benedenverdiepingen der schamele bruine steenen voorhuizen, gedegenererden, gedeclassseerden dezer wereld. De meeste van deze profeten beweerden verdienstelijke *sjogis* te zijn en Keeler was verzekerd goed aangeland te wezen. In de sousterrains waren meestal restaurants, waarvan enkele nog open waren. 't Was Keeler bekend, dat 's nachts om één uur achter de luiken van zulk een lokaliteit een bedrijvigheid heerschte, welke even weinig uitstaande heeft met de Amerikaansche als Tay Mahal met Waldorf Astoria, een bedrijvigheid waarbij men zich aan geen wet, orde en zedelijkheid stoorde.

Hij had drie blokken verder zijn wagen weggestuurd en wandelde eerst aan den overkant der straat waar zich 't nummer bevond, dat het doel van zijn tocht was. Hij slingerde meer dan dat hij wandelde, en bootste den gang en houding van een man na, die onder den invloed van alcohol verkeert. Onzeker liep hij voort, terwijl hij zijn omgeving met gefronst voorhoofd besluiteloos gadesloeg.

(Wordt vervolgd).

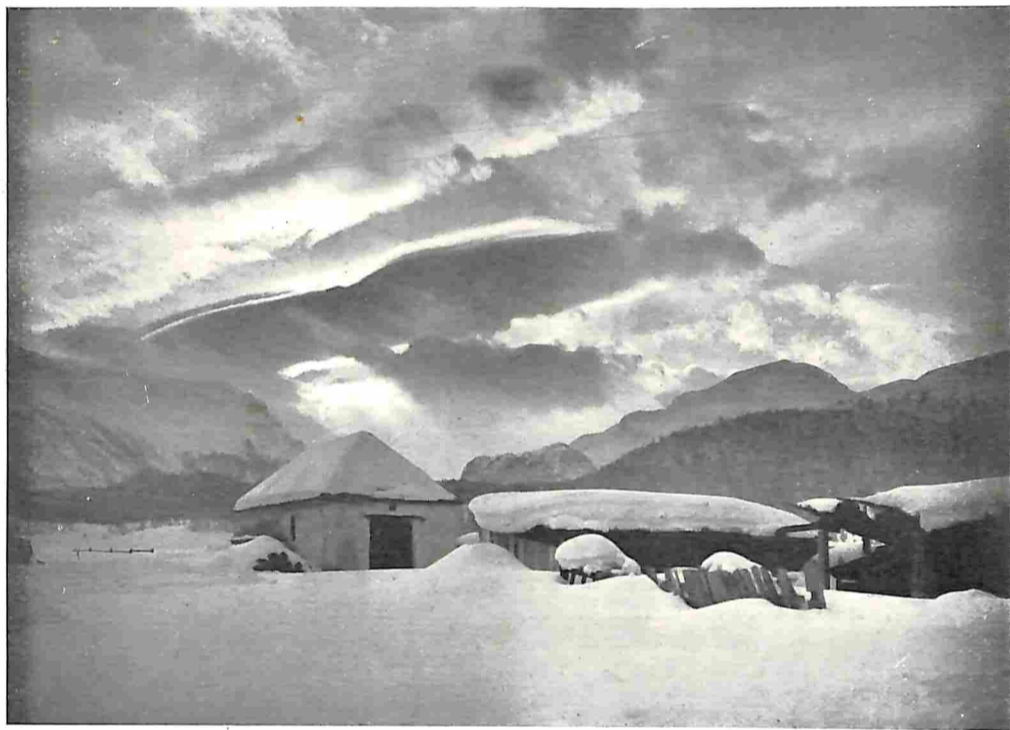

Foto Au. Ruff.

SOMBERE WINTERMORGEN BIJ ST. MORITZ.